

– Eg merkti ikki, at munur varð gjørdur á kynunum, tá eg arbeiddi á Dimmalætting, men eftir at eg byrjaði í Kringvarpinum, so fóru viðmerkingarnar eisini at snúgva seg um mína útsjón, bæði positivt og negativt, heldur enn tað fakliga innihaldi.

– Sjálv skilji eg ikki, hví mítt hár fær fleiri viðmerkingar, enn tað eg sigi. Eingin sigur nakað um, hvørji klæðir Finnur Koba er í, tá hann er í Dag & Viku, men eg kann fáa viðmerkingar um mítt neglalakk.

Tað er ikki bara egnet royndir, ið Liljan Weihe kann vísa á, tá prátið fellur inn á, at munur verður gjørdur millum kvinnur og menn. Sum ein av leiðarunum í Kringvarpinum, so upplivir Liljan Weihe javnan, hvussu almenningurin dømir journalistarnar ymiskt eftir kyni og aldri.

– Lat okkum taka dømið, tá ein av okkara journalistum gjørdi eina samrøðu við Mortan Johannesen, reiðara. Talan var um eina unga kvinnu, og kritikkurin var hareftir. Fokus var á hennara aldur og kyn, heldur enn á góðskuna á innslagnum. Um talan var um ein mannligan journalist, so hevði eingin tosað um aldur og kyn, sigur Liljan Weihe avgjørd.

Hótt við neyðtøku

27. apríl 2015 fóru viðmerkingar tó langt um mark, tá nakrir mans, harímillum ein skúlaleiðari í Tórshavnar kommunu, skrivaðu á einum tráði á Facebook, at teir vóru klárir at hópneyðtaka Liljuna Weihe, aftan á at teir vóru ósamdir við samrøðuháttinum, ið tíðindaleiðarin brúkti í Dag & Viku.

– Tað var ekstremt óbehagiligt, tí man er fullkomiliga verjuleys móti sexistiskum viðmerkingum. Eg kann fyrihalda meg til fakligan kritikk, við antin at taka hann til eftirtektar ella at svara aftur, men har er eingin verja móti sexistiskum viðmerkingum. Eg kann ikki lúgva meg frá, at eg eri ein kvinna. Hetta er tað ógvusliga dømi, men eg kenni ikki til, at nakar mannligur journalistur hevur upplivað nakað líknandi, sigur Liljan Weihe.

Fjølmiðlarnir og sosialir miðlar hava verið á tremur við søgum og viðmerkingum um eina hending í Kølín á nýggjáriinum, har ført hevur verið fram, at menn av ikki evropeiskum uppruna, gjørdi seg kynsliga inn á fleiri kvinnur. Millum annað hevur verið sagt, at menninir koma frá mentanum, har kvinnan ikki verður vird, og slíkt tí er vanligt.

Hóttanin móti Liljuni Weihe gevur tó ábendingar um, at slík mál heldur ikki verða tikin í álvara í Føroyum. Hendingin fekk nevniliga ongar avleiðingar fyri menninar handan hóttanina.

– Tað, sum eg haldi vera óbehagiligt, er at slíkur atburður verður góðtikin. Sosialurin tók málið upp, men Kringvarpið, sum er mítt arbeiðspláss, gjørdi einki við tað, og tað fylti ikki nógv í tíðindaflutninginum. Tað var onkursvegna í lagi at koma við slíkum viðmerkingum, og tað spurdist heldur aldrin nakað politimál burtúrur tí. Einasta avleiðingin, ið tað fekk, var tá eg kunnaði Mentamálaráðið um

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

»Eg merkti ikki, at munur varð gjørdur á kynunum, tá eg arbeiddi á Dimmalætting, men eftir at eg byrjaði í Kringvarpinum, so fóru viðmerkingarnar eisini at snúgva seg um mína útsjón, bæði positivt og negativt«

leiklutin hjá skúlaleiðaranum. Tá fekk viðkomandi eina ávaring, men tað var alt, sigur Liljan Weihe.

Tíðindaleiðarin visir á, at sjóneyka hevur seinastu vikurnar verið sett á fleiri lagnur, har kvinnur hava fortalt teirra søgu um, hvussu tær hava verið fyri kynsligum ágangi ella eru neyðtiknar. Í fleiri av teimum søgunum hevur tað verið gjøgnumgangandi, at tað ikki fekk nakrar avleiðingar fyri gerningsmannin.

– Slíkt er ein stórir trupulleiki. Tað eru ov nógv slík mál, ið ikki enda við nakrari revsing. Vit hava eingi hagtøl fyri slíkt í Føroyum, men norðurlandskar kanningar vísa, at slík mál ikki verða raðfest serliga høgt og føra sjáldan til nakra revsing, sigur Liljan Weihe og leggur afturat.

– Harumframt verður skuldin mangan lögð á kvinnuna. Tað verður sagt, at tær skulu lata vera við at ganga einsamallar heim úr býnum og ikki lata seg í ov eggjandi klæðir. Tá verður ábyrgdin, og harvið eisini skommin, fyri kynsligan ágang flutt av brotsmanninum og yvir á kvinnuna. Tað líkist ongum, slær tíðindaleiðarin fast.

Slepst ikki undan kritikki

Atfinningar móti Kringvarpinum er ikki nakað nýtt. Stovnurin hevur altíð verið umstríddur, men við nýggjari tøkni sum sosialir miðlar, ið hava givið manninum á gøtuni eitt skjótari og effektivari forum at siga sína hugsan, kann tað til tíðir tykjast, at tað bæði er vorðið lætt og populistiskt at finna at Kringvarpinum.

Sjálvt politikarar, ið vanliga stuðla hugtakinum um ein Public Service stovn, kunnu finna uppá

at skriva okkurt negativt um eina sending ella tíðindafólk. Liljan Weihe metir tó, at tað er gott, at fólk tora at kjakast.

– Sjálvandi fegnist eg um, at tað, ið vit gera, elvir til kjak. Tað er sunt, at vit kjakast um journalistikk og tað fakliga. Í Kringvarpinum mugu vit eisini minnast til, at vit eru beinleiðis figgjað av skattaborgaranum. Tí hava øll eisini rætt at hava meining um okkum.

– Tað er munurin millum privat- ar miðlar og Kringvarp Føroya. Privatir miðlar kunnu veljast frá, um fólk eru ónøgd, tað kann Kringvarpið ikki. Tí eru vit eisini automatiskt meira útsett fyri kritikki enn onnur. Vit royna at liva upp til støðið, ið fólk krevja av okkum. Tað eydnast ikki altíð, men vit royna, sigur tíðindaleiðarin.

Liljan Weihe visir eisini á, at tá man fæst við kritiskan journalistikk, so skal man sjálvur tola kritikk.

– Tað er ikki so, at vit kunnu kritisera Jørgen Niclasen ella stýringini av fiskivinnuni, uttan at vænta eitt mótspæl. Tað er náttúr- an í kritiskum journalistikki, sum skal ganga valdshavarunum nær. Tá slepst ikki undan kritikki. Tann dagin ongin reaktión er til tað, ið vit gera, er tann dagurin, tá vit gera ov lítið, sigur tíðindaleiðarin avgjørd.

Mangla kvinnuligar fyrimyndir

Tá Liljan Weihe arbeiddi á Dimmalætting var Brynhild Thomsen ein av hennara leiðarum, og hevur Liljan Weihe fyrr víst á, at Brynhild Thomsen var ein fyrimynd fyri seg, tá hon byrjaði sína yrkisleið sum journalistur. Men í dag metir

tíðindaleiðarin í Kringvarpinum, at tað er ein mangul upp á kvinnuligar fyrimyndir í fleiri økjum í Føroyum.

– Seinastu hagtølini frá Hagstovu Føroya um lønargjaldingarnar í Føroyum staðfesta, at menn forvinna meira pening enn kvinnur. Tað eru eisini næstan bara menn, ið arbeiða í fiskivinnuni har mesti peningur er. Hvar eru kvinnurnar í fiskivinnuni. Hvar eru kvinnurnar, ið sigla fast við Finni Friða og hála milliónir inn, spyr Liljan Weihe og heldur fram.

– Kvinnur gera um seg í kreativu vinnugreinunum sum tónleiki og sniðgeving. Og eg havi størstu virðing fyri tí, ið Eivør ger, men hvørja veruliga makt hevur hon?

Tað eru bara nakrar heilt fáar kvinnur í Føroyum, ið hava maktfull stórv, so sum Jóhanna á Bergi, stjóri í Atlantic Airways og Marita Rasmussen, stjóri í Vinnuhúsinum. Restin eru antin í kreativu vinnunum ella í almennari fyrisiting. Vit hava t. d. ongan kvinnuligan reiðara. Har er ein mangul á kvinnuligar fyrimyndir.

Sjálv gongur Liljan Weihe við einum dreymi um, at Føroyar skjótt fáa ein kvinnuligan fiskimálaráðhara. Men tað krevur eina hugburðsbroyting.

– Um hugt verður 2-3 tingsetur aftur, so vóru tað ekstremt fáar kvinnur í lögtinginum. Tá tær vóru so fáar, var tað torført hjá øðrum kvinnum, ið kundi hugsa sær at verið politikarar, at ímynda sær at tað bar til. Men tað er broytt nú. Kvinnur bjóða seg fram, tí tær siggja, at tað er møguligt.

– Vit mugu tó tora at halda okkum fram. Hygg bara eftir landsstýrisfólkunum. Kvinnurnar sita

vanliga á teimum bleytu økjum. Einasta landsstýriskvinna í seinastu setu umsat almannamál, og hóast vit hava fleiri kvinnur í nýggja stýrinum, so umsita tær heilsumál, almannamál og mentamál.

– Vit mugu tora at bjóða okkum framat og taka við teimum tungu sessunum. Tað er gott, at vit hava ein kvinnuligan figgjarmálaráðhara, men hví hava vit aldrin havt ein kvinnuligan fiskimálaráðhara. Alt gott um Høgna Hoydal og teir sum hava sitið undan honum, men eg ynski mær ein kvinnuligan fiskimálaráðhara í framtíðini, sigur Liljan Weihe.

Ov fáar kvinnur í almenna rúminum

Sum tíðindaleiðari í landsins størsta fjølmiðli er Liljan Weihe helst maktfullasti persónur í føroyska fjølmiðlaheiminum. Hóast sína sterku støðu, so hugsar hon ikki um seg sjálva sum eina fyrimynd í sínum dagliga yrki.

– Eg gangi ikki runt og hugsu um, at eg eri ein fyrimynd dag og dagliga, tí eins og onnur, so geri eg sjálvt býtt ting. Eg skeldi míni børn viðhvørt, arbeiði ov nógv, eri ikki altíð heima til døgurða o.s.fr. So eg gangi slett ikki runt og hugsu, at nú skal eg vera fyrimyndarlig fyri aðrar kvinnur, sigur Liljan Weihe, ið tó kann vísa á eina jaliga gongd í sínum starvi sum tíðindaleiðari.

– Síðani eg kom til sum tíðindaleiðari, so er kynsbýtið vorðið nógv javnari í Kringvarpinum. Sjálvt um tað ikki hevur verið eitt ítøkiligt mál, so er tað nakað, ið eg fegnist um. Orsøkin er helst tann, at eg siggi kvinnurnar betri enn undanfarnu tíðindaleiðarar.

Liljan Weihe vónar eisini, at hon í sínum starvi kann vera við til at eggja aðrar kvinnur at stíga fram í almenna rúminum.

– Í mínum starvi upplivi eg mangan, at tað er torført at fáa kvinnur at stíga fram. Tað er ein trupulleiki, tí tað eru ov fáar kvinnur í almenna rúminum. So eg vóni, at eg kann vera við til, at eggja kvinnum at siga sína hugsan og traðka alment fram, sigur Liljan Weihe.

Orsøkirnar til, at kvinnur halda seg aftur kunnu vera nógv, men sjálv visir Liljan Weihe á, at kynsnormarnir kunnu verða ein forðan.

– Tað vanliga er, at dreingir spæla fótbólt og gentur lækka paradís, men tað eru normar, ið vit muga burtur frá. Sjálv havi eg ongantið dyrkað kvinnuligu eginleikarnar. Eg havi ikki verið leingi á barsil, ikki givið bróst o.s.fr. Tað hevði bara verið so deiligt, um tað bar til at kalla eginleikar fyri eginleikar, og ikki knýta teir til eitt kyn. At man sær eginleikar fyri tað, ið teir eru. Nakað sum er isolerað frá aldri og kyni, sigur Liljan Weihe at enda.

HALLUR@SOSIALURIN.FO

■ **Navn:** Liljan Weihe
 ■ **Starv:** Síðani 2012 tíðindaleiðari í Kringvarpinum
 ■ **Útbúgving:** Cand.scient. soc og journalist frá Roskilde Universitets Center